

Els drets culturals davant la persistència de la desigualtat

Published by [Interacció](#) [1] on 16/01/2025 - 11:28 | Last modification: 20/08/2026 - 09:35

L'expansió del discurs dels drets culturals ha situat l'accés, la participació i l'equitat al centre de moltes polítiques culturals contemporànies. Sergio Ramos Cebrián formula una crítica frontal a aquesta evolució: si es deixa de mirar el reconeixement formal dels drets i s'observen les condicions efectives per exercir-los, les desigualtats socials continuen determinant qui accedeix a la cultura, qui hi participa i qui n'obté els beneficis. La seva pregunta és deliberadament incisiva: **què significa proclamar drets culturals si la política cultural continua beneficiant principalment els grups amb més capital econòmic, educatiu i cultural?**

Publicat a *Perifèrica Internacional*, l'article s'inscriu en una línia crítica de les polítiques de democratització cultural que recupera especialment Pierre Bourdieu i Nancy Fraser. De Bourdieu pren la cultura com a espai de distinció i acumulació de capital. De Fraser, la necessitat d'articular reconeixement, representació i redistribució per poder parlar pròpiament de justícia. Des d'aquesta perspectiva, reconèixer formalment el dret a participar en la vida cultural resulta insuficient si les condicions materials per exercir-lo continuen distribuïdes de manera desigual.

Aquest és el nucli de l'argument de Ramos Cebrián. Les polítiques culturals han ampliat considerablement el seu vocabulari: democratització, democràcia cultural, participació, governança, proximitat, diversitat, sostenibilitat, comunitat o drets culturals. L'autor considera que aquesta ampliació conceptual no ha anat acompanyada d'una transformació equivalent de les desigualtats. Els discursos institucionals atribueixen a la cultura capacitats de desenvolupament, cohesió, benestar o transformació social que els resultats de les mateixes polítiques no permeten donar per garantides.

Una part important de la crítica es dirigeix al predomini del **consum cultural com a forma d'entendre i mesurar l'accés a la cultura**. Augmentar l'oferta, els públics o l'assistència pot ampliar les oportunitats culturals, però no implica necessàriament redistribuir el capital cultural. Ramos Cebrián recorre, entre altres fonts, a l'Enquesta de drets culturals de Barcelona per assenyalar que la renda, el nivell educatiu i el territori continuen condicionant intensament les possibilitats de participació. El codi postal apareix així com una expressió material de la desigualtat cultural: els barris amb menys renda disposen de menys oportunitats efectives per exercir els drets culturals.

La qüestió va més enllà del reconeixement dels drets culturals i consisteix a saber qui disposa realment de les condicions per exercir-los.

L'article trasllada aquesta crítica també a les polítiques de proximitat. L'escala local és presentada habitualment com l'espai privilegiat per democratitzar la cultura, precisament perquè permet aproximar institucions, recursos i ciutadania. Ramos Cebrián assenyalava una paradoxa: és també en el territori on es fan més visibles les diferències en les possibilitats d'accés i participació. La proximitat física de l'oferta cultural no elimina per si mateixa les desigualtats educatives, econòmiques i socials que condicionen la relació amb la cultura.

Aquesta perspectiva porta l'autor a qüestionar la centralitat adquirida per les indústries culturals i les polítiques orientades a la producció, el mercat i la generació de públics. Les dades sobre assistència teatral, ocupació cultural, precarietat professional o participació cultural li serveixen per defensar que la política cultural distribueix continguts amb molta més facilitat que no pas redistribueix capital cultural. La ciutadania queda concebuda sovint com a públic consumidor, mentre les diferències estructurals que determinen la capacitat de produir, decidir i participar culturalment romanen menys ateses.

El resultat és una impugnació considerable del relat contemporani sobre els drets culturals. Per a Ramos Cebrián, una política cultural que proclama drets mentre manté estructures d'accés profundament desiguals corre el risc de convertir aquests drets en mecanismes de legitimació. La cultura pot continuar funcionant com un privilegi precisament allà on institucionalment és presentada com un dret universal.

L'interès de l'article rau sobretot en aquesta exigència de confrontar el discurs dels drets amb les seves condicions materials. Obliga a preguntar no només quins drets reconeix una política cultural, sinó quines capacitats, recursos i possibilitats efectives distribueix. La contundència de la tesi també constitueix el seu punt més discutible. A partir de dades significatives sobre desigualtat en l'accés i el consum, l'article tendeix en alguns moments a concloure la «inutilitat» de les polítiques culturals en conjunt. Aquesta inferència és més difícil de sostenir que el diagnòstic sobre la persistència de les desigualtats: que una política no aconsegueixi revertir desigualtats estructurals no significa necessàriament que no produeixi redistribució, capacitats o transformacions parcials. La pregunta més productiva que deixa oberta el text potser és una altra: **com hauríem d'avaluar els drets culturals si deixéssim de mesurar principalment allò que la ciutadania consumeix i comencéssim a observar les capacitats efectives que té per participar, crear i decidir en la vida cultural?**

Referència

Ramos Cebrián, S. (2024). Los derechos culturales como motores de privilegio y desigualdad. *Periférica Internacional. Revista para el análisis de la cultura y el territorio*, 25, 105–113.
<https://doi.org/10.25267/Periferica.2024.i25.14> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: drets culturals

Tags: desigualtats culturals

Tags: participació cultural

Tags: accés a la cultura

Tags: polítiques culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2025/dretsculturals-desigualtat>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.25267/Periferica.2024.i25.14>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/3239>